

zich onderwerpt. Daarop volgt vernieuwde strijd tusschen deze Redder en het boze element, maar deze strijd vindt zijn einde in een volkomen overwinning van den Redder, die aan het menschen van Boven gegeven is. Hij is 't dan ook, die aan het eind der gansche werking de verschaar spant. Alle dooden staan op. Ze ondergaan het oordeel. En naar dat oordeel uitvalt, gaan ze in het nieuwe Paradijs of dalen ze af in den vuurpoel. Slechts hierin scheidt zich der Persen voorstelling van de hogere af, dat de Persen ten slotte ook den satan zelf tot een voorwerp van verzoening maakten, niet ongelijk aan de wijze waarop heden ten dage vele modernen het u aanprediken, dat ten slotte toch alle menschen, in het ongelofte of in het geloof gestorven, door Gods liefde gered worden. Waarbij ten slotte nog zij opgemerkt, dat ook in hun gedachtenwereld de toekomstige ontwikkeling volstrekt niet alleen geestelijk van aard zal zijn, maar dat de Volinding in de geesteswereld ook de natuurwereld omvat. Lichaam en geest beiden komen in de Volinding weer tot glorie; en niet alleen de gelovige personen, maar ook de natuur die hen omringde, de aarde waarop ze leefden, en heel het firmament dat hen bestraald heeft, wordt van al hetgeen het verderf er over spreide, verlost. Het is een Volinding die niet om den mensch gaat, maar die omvat al wat tot het grootsche werk der schepping behoorde. Ook in zooverre herinnert de Perzische voorstelling ons meer dan eenige andere aan wat voortleefde in den geloovigen kring.

DR. A. K.

VAN HET LIJDEN ONZES HEEREN.

V.

„Verloochend“.

Maar hij zeide: Ik zeg u, Petrus, de haan zal beden niet kraaien, eer gij drie maal uil verloochend hebben, dat gij mij kent. Luk. 22: 34.

Wat moest onze Heiland, toen de donkerste wolven zich om hem verzamelden, dieper in de ziel grepen, door Judas verraden of door Petrus verloochend te worden? Het is het verraad van Judas leverde hem aan het Sanhedrin over, en rechtstreeks gevolg had Petrus' verloochening voor zijn Meester niet. Maar dit is uitwendig gered, en het diepst moet ons toch altoos vooral bij Jezus treffen wat hij leed in zijn hart. In het Evangelisch verhaal wordt dan ook bij ons gesproken van het lijden om zoo omstandig geteekend als juist die verloochening van Petrus. Eerst de waarschuwing, toen de aankondiging, daarna de eerst onbegrijpelijk daad, en hierop volgt dan het bitter besef, en in het eind komt de weerspanning in het apostolaat met het: Hoed mijne schapen.

Bijkebaar was Jezus reeds onder de instelling van het Avondmaal door de komende verloochening van Petrus ontroerd. Over Judas laat de Heer zich niet verder uit. Aan het Avondmaal zelf was de verrader reeds ontmaskerd. Maar nu het de poorte uit naar Gethsemane, vlak bij den Olijfberg, toegaat, vervult Petrus vooral Jezus' gedachte. Hij denkt meer aan Petrus' verloochening dan aan zijn eigen kruis. „Simon, Simon, Satan vloekt de waarschuwing van zijn lippen, Satan heeft zeer begeerd, u, vooral u, te siften als de tarwe“, en reeds zoo lang vooruit was onze Heiland onder den druk hiervan, dat hij er reeds eer hij 't Avondmaal instelde, in het gebed met zijn Vader over gesteld had. Het zou gebeuren, het zou er toe komen. Jezus die Petrus geheel doorgaat, wist vooruit, dat het er toe komen moest, en daarom had hij vooruit reeds geboden, dat Petrus toch het geloof niet mocht verliezen; en opdat hij, na zijn verloochening, niet evenals Judas na zijn verraad, de hand aan zichzelf mocht slaan, voegt Jezus er bij: Als gij mij bekeerd zijt, wees dan de steun uwer broedren! Dit was de voorstelling. En als Petrus zich niet laat waarschuwen, en zijn eigen geloofkracht overschattend, zich schier beleedigd gevoelt dat zijn Meester van hem zoo iets kon vermoeden, en er zich op beroemt, dat al vielen al de overige discipelen, bij Petrus, staande zou blijven, en niet zou geërgerd worden, gaat de waarschuwing in de aankondiging over: „Ik zeg u, Petrus, de haan zal beden niet kraaien, eer gij driemaal uil verloochend hebben, dat gij mij kent“. En ook nu weet Petrus het beter. Hij zijn Meester verloochenen! hij is veel eerder bereid met Jezus tot in den dood te gaan; en hij wapent zich met een zwaard. Als een leeuw zal hij met dit zwaard tegen de bende ingaan. En dit doet hij ook. Hij trekt 't en houdt er op in, tot er bloed vloeit, en had hij in dit heroïsme mogen doorgaan, hij zou ook niet eerder als een dapper held voor zijn Meester gestorven zijn. Maar zoo mocht het niet. Niet zoo had Jezus het bedoeld. En nu zijn zwaard weer in de scheede moet, nu is Petrus wip. Strijden kan Petrus, maar trouw in stilte lijden nog niet. En nu komt de verzoeking. Ze herhaalt zich tot drie malen toe, en driemaal valt Petrus, zoo zelfs, dat hij ten slotte in zelfverlooching overslaat. En toen zag hij naar Jezus, en Jezus zag naar hem. En die blik van zijn Heer doorboorde zijn ziel. Op eens is Petrus gebroken, hij weet bitterlijk en vlucht de straat op. Ja, het was wel zoo, gelijk hij 't later bij de Zee van Tiberias getuigde: „Heer, Gij weet alle dingen, Gij weet dat ik u liefheb“.

Teeken nu hierbij Petrus niet in donkerder beeld dan noodig is. Toen al de overige discipelen gevlucht waren, zag men alleen Petrus met Johannes, Jezus op zijn weg naar het paleis van het Sanhedrin volgen. De anderen vlieden, hij niet. Hij wilde er bij zijn en zien hoe 't afiep, en Johannes, die onder de bedienenden van het paleis kennissen had, hielp Petrus en liet hem binnen, en daar stond Petrus nu op den uitkijk als een trouwe wachtster voor zijn Heer. Had toen de Hoogepriester hem in het Sanhedrin geroepen, als getuige, dan ware er geen twijfel geweest, of hij zou in heiligen geloofs moed Jezus als zijn Meester beleden hebben. Maar die dienstmaagd, en die knecht, en die derde, wat hadden zij hem te ondervragen. Zijn Gansleesch type had hij blijkbaar achterdocht gekend. Door die leelijke vragers wist hij zich niet laten verontvreden. Een leugen om bestwil zou niet schaden. En zoo sluipde de verloochening in zijn hart en komt de verloochening

over zijn lippen. Eens begonnen, gaat hij voort en verder. Waarom maakt men 't hem toch zoo lastig. En nu, om er een eind aan te maken, zet hij er een vloek op. Arme Petrus! Neen, in Jezus blik, toen hij Petrus op dit oogenblik aanzag, sprak geen bitter verwijt, maar veelmeer diep gevoel medelijden. En als Jezus bij de zee van Tiberias hem tot driemaal, met het oog op zijn drievoudige verloochening, met zijn vraag: Simon, Jonna's zoon, hebt gij mij lief? door de ziel snijdt, dan voelt ge hoe Jezus dit waarlijk niet doet om Petrus driemaal zeer te doen, maar alleen om hem in het oog der jongeren weer in zijn apostolaat te herstellen. Petrus was een heroïsche natuur, bij wie de moed in overmoed kon omslaan, en die hoog dorst mikken maar ook diep kon vallen. Een echt Sanguinisch temperament, dat eigen krachtoverschatte. Een geboren leider, maar wien het schortte aan zelfkennis. Dit wist satan, en daarop viel satan hem aan. Hij kon hem siften als de tarwe. En zoo kwam Petrus tot zijn diepen val. Niet uit lafheid, niet uit gewilde ontroering, maar door de omstandigheden, waarin hij zich ongeroepen waagde. Jezus had voor hem geboden, maar toen Petrus den Voorhof inging, had Petrus niet. Hij waande zich sterk genoeg en in dien overmoed is Petrus berispt, en heeft de man die voor Jezus sterven zou, het siel lijden van zijn Heiland zoo pijnlijk verswaard.

Verloochend te worden is voor een ieder die op voorpost staat, zoo hard. Het slaat een wonde waar geen balsam voor is. Ontroering kreukt zoo bitter. Hier vooral waar onze Heiland voor het Sanhedrin stond en de aanklacht van Godslastering door Gods Hoogepriester tegen hem werd geslingerd. Het was voor Jezus het oogenblik van beslissing. Het doods vonnis volgde hem op zijn schreden. De getuigen, heel het Sanhedrin, de krijgsknechten, het kwam alles met een wreed en vals fanatisme tegen Jezus op, ze spogen hem in het aangezicht, ze sloegen hem in het heilig gelaat. Niemand in de gerechtzaal had medelijden met hem. Met demonische nijd vloekte en wrong het al tegen den Nazarener in. Alleen is Petrus daar nog. Jezus niet en in de verte staan. En dan op zulk een oogenblik zelfs door den vurigsten onder zijn eigen jongeren verloochend te worden, verloochend tot driemaal toe. Was het voor Jezus niet om te bewijzen? Dieper dan een ander het ooit zou gevoeld hebben, voelde onze Heiland tot diep in zijn hart wat die verloochening was. Jezus leed er onder meer dan een onzer er onder zou hebben kunnen lijden. Zoals hij bij zoo iets leed, heeft nooit een kind des menschen er onder geleden, omdat zijn hart zooveel fijnger gevoelig was. Hij zou straks deze aarde verlaten. Hij zou zijn heilige zaak daar aan zijn jongeren moeten toevertrouwen, en onder die jongeren zou Petrus de leidman moeten zijn. En nu reeds, nog eer het soever is, valt die Petrus in zoo bittere zonde. Wat uit de wereld was, het zou zich alles tegen hem keeren, alleen in zijn jongeren zou zijn steunpunt zijn. En nu reeds wankelt dat steunpunt, bewijst het, en slaat in verloochening om. Moest het dan niet, menschelijk gesproken, zijn alsof in Petrus' verloochening heel zijn heilige zaak te loof ging? In den blik, waarmee de Heer toen Petrus aanzag, moet dan ook een snijfende ernst en een niet uit te spreken smart hebben gesproken, dat Petrus er zoo diep door onthutst en geschoot werd, en na pas zijn betrekking tot Jezus afgewoeld te hebben, op eens in tranen uitbarstte, in berouw verzonk, en een goed heenkomen zocht. Bij het kruis kwam Johannes, maar Petrus dorst bij het kruis niet meer komen. Hij voelde zich als een vervorpen. Het was overmoed, het was ontroering in Petrus geweest. Om zijn zin door te zetten, en er bij te blijven, had hij die vreeselijke woorden over zijn lippen laten komen. En nu reeds twintig eenen lang staat Petrus in Christus' Kerk als de eerste en de grootste verloochenaar van zijn Heiland gebrandmerkt.

Toch heeft onder alles door zijn geloof niet opgehouden. Vrucht van Jezus' gebed, opgezonden tot den Vader nog eer de heilighenende daad volbracht was. Daardoor kon Petrus weer opkomen, en toch weer onder de apostelen voorraan worden gesteld. En hierin juist ligt voor de Christenheid aller eeuwen de heerlijke vertroosting, dat, mits het geloof volharde, geen val in zonde, hoe diep ook, ons van Jezus liefde scheiden kan. Geen zonde kon verder gaan, dan om op zulk een oogenblik, met vervloeking zelfs, den Heiland te verloochenen. En als dan toch de man die zoo diep viel, weer aangenomen en zalig geworden is, wie zou dan onder ons bewijzen moeten? Is de verloochenaar van Jezus gered, dan kunt ook gij gered worden, wat schuld ook u op de conscientie drukke. Slechts op één beding, dat u berouw even oprecht als het berouw van Petrus zij, en het ook uit uw hart, gelijk uit Petrus' hart, weerklinkt: „Heer, gij weet alle dingen, gij weet dat ik u liefheb“.

DR. A. K.

PRO REGE

DOOR

DR. A. KUYPER.

Van dit premiewerk voor abonnees op „De Heraut“ (waarop de intekening gesloten is) verscheenen deel I, dat thans aan alle intekenaars, die 2 kwartaal-betalingen ad 1.25 per ex. voldeden, is toegezonden.

De eerste termijn voor deel II vervalt 31 Maart 1911. Inzending van het dan verschuldigde bedrag wordt gaarne tegemoet gezien. Bij de intekenaars, die ons geen postwissel zenden, zal later met verhooving van 6 cents voor dispositiekosten worden beschikt.

Vele intekenaars verzoeken ons losse banden verkrijgbaar te stellen of blijken de volgende deelen gebonden te willen ontvangen. Ten einde aan dit verlangen tegemoet te komen zullen verkrijgbaar gesteld worden linnen banden en banden met lederen rug en hoeken. Een stel van 3 losse linnen banden kost 1.80, een stel van 3 losse halflederen banden 3.30. Na inzending van het bedrag volgt toezending van losse banden bij de verschijning van deel III.

Wenscht men deel II en deel III ingebonden te ontvangen, dan zenden wij een losse band voor deel I en volgen de beide volgende deelen gebonden. In dat geval zende men ons 3.40 voor linnen banden, of 4.20 voor halflederen banden.

Duidelijke opgave van wat men verlangt en toezending van het daarvoor verschuldigde bedrag worden gaarne spoedig ingewacht.

Adm. DE HERAUT.

Maart 1911.

Amsterdam, 24 Maart 1911.

Hollandia komt nogmaals terug op den voorslag door haar gedaan om samenwerking te zoeken tusschen de Theologische faculteit en de Theologische school met behoud van beider zelfstandigheid. Volgens haar bestonden de praktische bezwaren die we tegen dezen voorslag aanvoerden, niet; is het ook niet juist, dat die bezwaren door het voorstel van Ds. Breukelaar c.s. ondervangen zijn en moet er dus een andere reden bestaan hebben, waarom die voorslag eerst werd tegengestaan en nu plotseling werd gebruikt, maar tegelijk gesegeerd.

Nu willen we de geachte redactie gaarne toeven, dat we, uit ons geheugen citerende, omdat een legger van Hollandia ons niet ten dienste stond, op één punt ons vergist hebben. Wij meenden, dat uit het standpunt door Hollandia ingenomen, voortvloede, dat de studenten aan beide inrichtingen collegegeld zouden te betalen hebben. Dit nu is onjuist gebleken. Hollandia had voorgesteld, dat de studenten alleen collegegeld aan de Vrije Universiteit zouden betalen en niet aan de Theologische School. Zij erkent thans echter zelf, dat dit onbillijk zou geweest zijn tegenover de Theologische school en geeft, zij het dan ook op andere gronden, toe, dat in dit opzicht het voorstel van Ds. Breukelaar practisch beter zou wezen. Het resultaat blijft dus hetzelfde.

Maar wat de beide andere punten betreft, het dubbel collegegeld en de dubbele examens, moeten we tot ons leedwezen ook na de tegenspraak van Hollandia onze bezwaren handhaven. Wat Hollandia toch opmerkt, dat wel aan de beide inrichtingen ten deele in dezelfde vakken onderwijs gegeven en evenzeer in dezelfde vakken examens zouden worden afgenomen, maar beide malen met een verschillend doel, heft ons practisch bezwaar niet op. Nog daargelaten de vraag of een dergelijke theoretische onderscheiding tusschen de methode van doceren en examineren in dezelfde vakken in de praktijk ooit doorvoerbaar is, blijft ons hoofdbezwaar onverminderd gelden, dat daarmee aan de studenten een last zou worden opgelegd, die niet te dragen zou zijn. Het aantal college-uren zou zoo worden uitgebreid, en de studie voor de examens zoo allen tijd in beslag nemen, dat van zelfstandige studie geen sprake meer zou wezen en bijna iedere student zou worden afgeschrikt, om aan zulk een studie zich te onderwerpen. Op deze bezwaren nu antwoordt Hollandia met niet één woord. In soverre het voorstel Zaandam het dubbel collegegeld tot één jaar beperkte en het candidaats-examen aan de Theologische School verving door het propaedeuticum, waardoor althans één examen kwam weg te vallen, oordeelden we, dat dit voorstel, voor een niet onbelangrijk deel, aan deze praktische bezwaren te gemoet kwam; maar dat ze daardoor geheel ondervangen zouden zijn, gelijk Hollandia ons in den mond legt, is door ons noch gezegd, noch bedoeld. Overigens achten we een dieper ingaan op den voorslag van Hollandia thans niet noodig. Zelfs De Wachter, die dezen voorslag nog met de meeste sympathie begroette, verklaarde „geen weg te zien om zijn grondgedachte uit te voeren“, en waar niet één Kerk het voorstel van Hollandia dusver overnam, schijnt publieke discussie over haar voorstel ons practisch van weinig nut.

Wat eindelijk de slotopmerking van Hollandia betreft, dat er een andere reden moet zijn dan we opgaven, waarom haar voorslag „gesegeerd“ is geworden, zoo is de bedoeling van deze opmerking ons niet duidelijk, want we hebben geen reden opgegeven, waarom de voorslag van Hollandia gesegeerd is, maar alleen objectief meegedeeld, waarom het voorstel van Zaandam ons uit practisch oogpunt beter toescheen. Dat Ds. Sikkkel zich persoonlijk gegreift voelt, omdat hij „buiten den raad“ der mannen is gelaten, die dit voorstel ontwierpen, en nog meer omdat zij ten deele van zijn denkbeelden gebruik hebben gemaakt, zonder hem met name te noemen, is een kwestie, die — zelfs al laten we de vraag in het midden, of het wenschelijk is zulk een persoonlijke kwestie in publieke discussie te brengen — uitsluitend en alleen degenen aangaat, die dit voorstel hebben ingediend, maar met onze redactie niets te maken heeft. Door ons is de voorslag van Hollandia niet gesegeerd, maar reeds in 1909 besproken, en bij het nieuwe voorstel van Zaandam hebben we op den samenhang tusschen beide voorstellen uitdrukkelijk gewezen.

Van meer dan een zijde werd ons gevraagd, waarom De Heraut, die vroeger openlijk haar afkeuring te kennen gaf over het houden van vergaderingen van den Wachterbond en van andere verenigingen, waarop besluiten werden genomen in kerkelijke zaken, thans haar stem niet verhoef tegen de samenkomst van een twintigtal predikanten te Utrecht, die beraadslaagden over het voorstel Zaandam.

Mogen we hierop antwoorden, dat nooit ofte nimmer door ons gezegd is, dat een

zeker aantal predikanten of andere personen niet zouden mogen saamkomen om met elkander te beraadslagen over een voorstel, dat langs kerkelijke weg zal worden ingediend. Er kunnen allerlei redenen zijn, waarom men vooraf met elkander van gedachten wil wisselen en elkanders raad wil inwinnen over de opportuniteit van zulk een voorstel. En dat zulk een saamenkomst, die in het minst geen officieel karakter draagt en alleen als broederlijke conferentie bedoeld is, ongeoorloofd zou wezen, zal wel door niemand worden beweerd. Zulke conferenties zijn in onze Gereformeerde Kerken steeds gehouden, en we zouden ter wereld niet weten, waarom zulk een conferentie niet geoorloofd zou wezen.

Maar geheel anders stond het in die gevallen, waarop De Heraut zich vroeger veroorloofde critiek te oefenen. Toen was er niet sprake van een losse conferentie van enkele broeders, die alleen voor dit ene doel saamkwamen, om over een bepaald voorstel van gedachten te wisselen, maar van een vaste vereniging met een blijvende organisatie, die geheel buiten haar eigenlijken werkkring om, zich opwierp om in het algemeen leiding te geven aan ons kerkelijk leven. Dien weg keurden we af, omdat daardoor of een bepaalde partij of groep zich organiseerde, wat op den duur tot het vormen van een Kerk in de Kerk moest leiden, of omdat een vergadering van één soort ambtsdragers die in deze kwaliteit saamkomen, zou licht gevaar loopt naast onze classes en synodes een zelfstandig regeringscollege te gaan vormen. Met hetgeen door Ds. Breukelaar c.s. gedaan is, heeft dit echter niets gemeen.

Toen we onlangs de schoolplaten voor de Vaderlandsche Geschiedenis, door de firma Wolters te Groningen uitgegeven, besproken hebben, wezen we er op, dat de heer Wagenvoort, die den tekst leverde bij de plaat, voorstellende de Nationale Synode van Dordrecht, zich vergist had in het moment, dat de schilderij voorstelde. Uit de tekening zelf bleek toch, dat de schilder niet bedoeld had, gelijk de heer Wagenvoort meende, de zitting van 14 April (of juist 24) April weer te geven, waarin de Synode de personen der Remonstranten veroordeelde, maar een der eerste zittingen, waarin de Remonstranten bij monde van Episcopius hun standpunt tegenover de Synode uiteenzetten.

De firma Wolters, die niet gaarne haar keurige platen van een onjuiste toelichting vergezeld liet gaan, heeft zich gehaast naar aanleiding van onze opmerking een verbeterde uitgave van de inleiding te geven. Het pleit zeker voor den ernst, waarmee deze firma haar taak opvat, dat ze zich de niet geringe kosten aan zulk een verbetering verboden, getrouwe, om accuraat werk te leveren. Voor het geval een herdruk noodig zou blijken, zouden we de firma Wolters er op willen wijzen, dat na op het schutblad en op den titel de onjuiste datum van 14 April 1619 helaas bleef staan. In den tekst zelf daarentegen is de fout thans weggenomen.

Het ontwerp-Armenwet.

I.

Nu het wetsontwerp tot wettige regeling van het Armenbestuur, door Minister Heemskerk ten vorigen jare ingediend, weldra in openbare behandeling zal komen, zij het geoorloofd ook onzerzijds over dit onderwerp, dat zoo nauw samenhangt met de belangen onzer kerkelijke armenzorg, een enkel woord te zeggen.

Wat het karakter van dit wetsontwerp betreft, heeft de Minister, gelijk algemeen erkend wordt, niet de bedoeling gehad een geheel nieuwe regeling te geven voor het moeilijke en ingewikkelde vraagstuk, maar voortgebouwd op den grondslag der bestaande wet. Met de beginselen waarvan de Armenwet van 1854 uitgaat, kon de Minister zich in hoofdzaak vereenigen, gelijk hij in zijn Memorie van Toelichting verklaarde, en hij achtte het alleen noodig binnen het kader der wet eenige veranderingen aan te brengen. Zijn bedoeling was daarbij in de eerste plaats om de wet meer in overeenstemming te brengen met den bestaanden toestand en aldus wettelijk te sanctionneeren, wat feitelijk reeds burgerrecht verkregen had, maar met de letter en de bedoeling der bestaande wet in tegenpraak was. Dit geldt inzonderheid van de zoogenamde dubbele bedoeling, die door de wet verboden was, maar in de praktijk vrij algemeen voorkwam en ten doel heeft, waar een arme door de kerkelijke of particuliere liefdadigheid onvoldoende geholpen wordt, in dat gebrek tegemoet te komen door bijstand van Overheidswege. En evenzeer geldt dit ten opzichte van het veranderd karakter der Overheidsbedeling; moest deze volgens de wet het karakter dragen van een politieke maatregel, om iemand voor hongerdood of diefstal te bewaren en dus tot het onoverwinnelijk beperkt blijven, in de praktijk kreeg deze bedoeling reeds lang een meer humanitair karakter en de Regeering wil thans in de wet de vrijheid geven de Overheidsbedeling op ruimer voet toe te passen, ook met het doel om den arme uit zijn ellende op te heffen. Sluit het wetsontwerp zich op deze beide punten aan bij wat in de praktijk reeds bestond, het derde en belangrijkste punt in dit wetsontwerp voert iets nieuws in, wat door degenen, die met de armenzorg zich inzonderheid bezig houden, in den laatste tijd als een der voornaamste eischen op den voorgrond was geschoven; het tracht namelijk een saamenwerking in het leven te roepen tusschen de verschillende instellingen van weldadigheid, opdat aan den

anarchistischen toestand op dit gebied een einde zou worden gemaakt. Doordat iedere instelling op eigen gelegenheid beedeelde, werden de krachten versnipperd, werd bedrog bij den arme in de hand gewerkt, die nu bij elke instelling steun kon vragen, zonder dat men wist, of hij bij een andere instelling reeds hulp ontvangen had, en werd zodoende het kwaad van het pauperisme eer gevoed dan gekeerd. Vooral dit laatste punt was echter een heet hangijzer, omdat regeling dezer saamenwerking van Overheidswege door het instellen van een armenraad, zoo licht leiden kon tot Overheidsdwang en Overheidsmenging in de zaken der diakonie. Op deze klip strandde dan ook het wetsontwerp Goeman Borgesius, dat op zeer gevaarlijke wijze inbreuk maakte op de vrijheid en zelfstandigheid der diakonien en daarom terecht een algemeen protest van de zijde der Kerken in het leven riep. Het thans ingediende wetsontwerp heeft getracht deze ernstige fout te vermijden, door de saamenwerking der instellingen van liefdadigheid wel wettelijk te regelen, maar allen dwang tot deelneming uit te sluiten. Iedere instelling van weldadigheid blijft geheel vrij naar den Armenraad vertegenwoordigers te zenden of niet; de Armenraad heeft geen dwingende bevoegdheden; en de kerkelijke instellingen van liefdadigheid zullen — één geval uitgezonderd — ook niet verplicht zijn aan den Armenraad mededeeling te doen van de armen, die door hen beedeeld worden.

De indruk, dien dit wetsontwerp gemaakt heeft, is over het algemeen gunstig geweest en de meest uiteenlopende richtingen op politiek en kerkelijk gebied hebben den Minister hulde gebracht voor deze proeve van wetgevend arbeid. Men prees het ontwerp, omdat het zich aanpaste bij de bestaande toestanden, de kerkelijke gewoeligheden ontzag, rekening hield met hetgeen door de verschillende stroomingen op het gebied der armenzorg gevraagd werd en door zekere soepelheid en elasticiteit het aanleggen van al te straffe banden vermeed. Het wetsontwerp was een compromis, waarin de Minister als handig stuurman door allerlei klippen was heengetrokken en door het „elk wat wils“ in toepassing te brengen op sympathie bij alle partijen rekenen kon. Zoo werd het wetsontwerp niet alleen zeer gunstig ontvangen door De Standaard, maar evenzeer door de liberale Nieuws Rotterdammer, die in zijn nummer van 10 Mei 1910 de voorgestelde regeling als een „zeer gelukkige“ prees, terwijl ook Mr. Raaymakers, een roomsch-katholiek, verklaarde, dat het schier geheel met zijn wenschen en insichten overeenkwam. Ook de Synodale Commissie der Hervormde Kerk haastte zich in een adres aan de Tweede Kamer te kennen te geven, dat zij met de hoofdenbeelden in dit wetsontwerp neergelegd, zich geheel kon vereenigen en overtuigd was, dat de Nederlandsche Hervormde Kerk in al hare geleidingen tot de gevraagde saamenwerking van harte bereid was. Evenzoo brachten degenen, die met de armenzorg inzonderheid zich bezig houden, aan dit wetsontwerp hulde. De adviezen op de algemeene vergadering van de Nederlandsche vereeniging van Armenzorg en Weldadigheid te Groningen 7 en 8 Juli 1910 uitgebracht door de heeren Jhr. Smitsaert, Mr. Raaymakers, Mr. Treub, Mr. Van Maare en Dr. Slotemaker de Bruine, luiden in het algemeen gunstig. En de Commissie van Advies van de Centrale diakonale Conferentie onzer Kerken, bestaande uit de heeren Mr. A. J. L. van Beek Calkoen, E. Broekhuizen, Mr. Van Maare, P. I. J. Mey en Dr. J. C. de Moor, verklaarde in een uitvoerig rapport op de vergadering in September 1910 uitgebracht, dat ze zich kon vereenigen met de beginselen, waarvan dit wetsontwerp uitging, en inzonderheid waardeerde, dat de wetgever de vrijheid der diakonien ongerept had gelaten.

Scheen van deze zijde de sympathie voor het vele goede, dat dit wetsontwerp bood, dus vrij algemeen te zijn, onze kerkelijke pers oordeelde minder gunstig. Ds. Fernhout heeft in de Utrechtse Kerkbode en Ds. Bouwman van Hallum in Friesland's Kerkblad een uitvoerige critiek op dit wetsontwerp geleverd, waarbij tal van principiele en praktische bezwaren werden ingebracht, wier gewicht zeker niet te miskennen valt. Andere Kerkbode, zoals de Groninger Kerkbode, de Rotterdamse Kerkbode, de Zuider Kerkbode en de Noord-Hollandse Kerkbode, volgden dit spoor. Vooral in het Noorden van ons land, waar de droeve gevolgen van te uitgebreide Staatsarmenzorg wel het ergst worden gezien, nam de oppositie tegen dit wetsontwerp een steeds scherper karakter aan. Op de provinciale diakonale conferentie te Leeuwarden traden Dr. W. A. van Es van Leeuwarden en Ds. Bouwman van Hallum op om het wetsontwerp te bestrijden, en onder hun Vlijmscherpe critiek bleef van het wetsontwerp niet veel goeds over. Dr. van Es ging zelfs zoover van te verklaren, dat dit wetsontwerp in alle opzichten een omhuizing naar links vertoonde en dat het vergeleken bij de bestaande armenwet eer een achteruitgang dan een verbetering was.

Gevolg van deze critiek was dan ook, dat reeds op verschillende klassieke vergaderingen voorstellen werden ingediend en aangenomen, waarin aan de Generale Synode gevraagd werd, zich tot de Staten-Generaal te wenden met het verzoek het wetsontwerp-Heemskerk niet tot wet te verhieven, maar dan nog liever bij de bestaande wet te blijven. De gronden waarop dit verzoek steunde, waren in hoofdzaak de volgende:

1. dat in dit wetsontwerp de Staatsarmenzorg niet alleen gehuldigd werd, maar nog werd uitgebreid;

2. dat door de voorgestelde dubbele bedoeling de arbeid der diakonien belangrijk werd bemoeilijkt, de ontwikkeling der liefdadigheid werd verhinderd en op het

gebied zou g
onbillijk
zijn te
komst
van al
verzorg
30. d
die op
instell
hebben
met he
de pla
kerke
institu
Ten
overal
onze l
critiek
ontwerp
besorg
gedages
1911 w
kerkelij
en bes
stembus
zou kon
tot gem
aan. M
in de ar
schillend
bedenki
bracht,
zelve, d
een twe
Vrije U
invloede
men bij
toch „m
gaan. M
Minister
zijn geg
Staatsar
„Van es
is (in di
En de S
het magi
der Ker
dit petit
tijds we
erkend, c
diend, d
inlaat, d
schiffen
uit dit c
af te we
werd er
zulk een
moest bli
de Over
zulk een
hebben
Kerken
Kerken
voor de
aangevoo
of rechten
leden. Al
toe, dat
opgevaak
heid tege
dezer bep
ze sprak
Kerk zich
zou schuld
zou breke
terrein en
terugkeer
eew na
meerde K

Voor

Door on
ontvangen
gevonden
Hartelijk
Kroonwijk.

In De A
Gorkum
het practi

Dezer daga
volgende ber
Curaant:

„Wijlen“
heeft de v
gingen en
Luthersche
met af en
Zutphen, b
de „Diakon
meente“ id
Luthersche
der Rooms
„Diakonie
de Vereen
f. 200; he
Suriname
de „Nederl
Lapland
Hollandsch
breukelinge
derlandsch
f. 200; de
Evangelie
„Vereenig
Utrecht f
Gezicht vo
te Zetten
Utrecht f
Heideontje
van den
„Schapli
f. 200; in
in Nederla
„Nederlands
Leiden f
in Drenthe
„Volksbond
phensche W
„Protestant
te Zutphen
phen f. 10
hoofde kin
traal Gme
Vacantie-ke
Dooftrom
gebracht“ te
Het is niet
we deze lijst

op dit gebied een
akt. Doordat iedere
gelegenheid beede-
de, werd be-
de hand gewerkt,
steun kon vragen,
hij bij een andere
vangen had, en werd
van het pauperisme
Vooral dit laatste
et hangijver, omdat
tekening van Over-
den van een armen-
kon tot Overheids-
nenging in de zaken
klip stranden dan
Goeman Borgesius,
ke wijze inbreuk
en zelfstandigheid
n terecht een alge-
ijde der Kerken in
is ingediende wets-
deze ernstige fout
amwerking der in-
id wel wettelijk te
ang tot deelneming
telling van welda-
naar den Armen-
zenden of niet;
een dwingende be-
kekelijke instellingen
— één geval uitge-
cht zijn aan den Ar-
den.

tsontwerp gemaakt
een gunstig geweest
ende richtingen op
ebied hebben den
v voor deze proeve
l. Men preet het
h aanpaste bij de
de kerkelijke ge-
kening hield met
llende stroomingen
menzorg gevraagd
epelheid en elasti-
l. In toepassing te
bij alle partijen
het wetsontwerp
ontvangen door
evenzer door de
ummer, die in zijn
o de voorgestelde
dige" prees, terwijl
roomsch-katholiek,
r geheel met zijn
vereenkwam. Ook
der Hervormde
en adres aan de
en te geven, dat
elden in dit wets-
geheel kon vers-
at, dat de Neder-
erk in al hare
igde samenwerking
Evenzo brachten
inzonderheid
vetsontwerp hulde.
teene vergadering
vereëning van
eld te Groningen
cht door de heeren
akers, Mr. Treub,
t. Slotemaker de
algemeen gunstig.
vies van de Cen-
e onze Kerken,
Mr. A. J. L. van
huizen, Mr. Van
h, J. C. de Moor,
ig rapport op de
1910 uitgebracht,
gen met de be-
sontwerp uitging,
de, dat de wet-
konieën ongerept

le sympathie voor
etsontwerp bood,
onze kerkelijke
fig. Dr. Fernhout
Kerkbode en Dr.
Friesland's Kerk-
dit wetsontwerp
principeel en
ingebracht, wien
men valt. Andere
inger Kerkbode,
de, de Zuid-
nische Kerkbode,
in het Noorden
eve gevolgen van
norg wel het
e oppositie tegen
cherper karakter
onale conferentie
V. A. van Es van
an van Hallum
te bestrijden, en
ritiek bleef van
goeds over. Dr.
an te verklaren,
te opsichten en
toonde en dat
lande armenwet
verbetering was,
was dan ook, dat
sicale vergade-
ingediend en de
Generale
tot de Staten-
verzoek het
et tot wat te
ver bij de be-
onden waarop
in hoofdzaak de

erp de Staats-
igd werd, maar
stelde dubbele
konien belang-
wikkeling der
d en op het

gebied der kerkelijke armenzorg een toestand
zou geboren worden, die de grootste
onbilligheid en een stuitend onrecht zou
zijn tegenover die kerken, welke overeen-
komstig hare roeping en met inspanning
van al haar krachten hare eigen armen
verzorgden;

32. dat de bepalingen in dit wetsontwerp,
die op de rechtspersoonlijkheid van de
instellingen der weldadigheid betrekking
hebben, niet voldoende rekening houden
met het publiek recht der Kerken en met
de plaats welke onze Diakonien volgens
kerkrechtelijke beginselen in het kerkelijk
instituut innemen.

Ten slotte zij nog vermeld, om het
overzicht van den stand der quaestie voor
onze lezers volledig te maken, dat deze
critiek in kerkelijke kringen op dit wets-
ontwerp ultgebracht, niet zonder eenige
bezorgdheid in onze politieke organen werd
gadeslagen. De Zeeuw van 1 Februari
1911 wees op het gevaar, dat deze scherpe
kerklijke actie tegen een wetsvoorstel van
een bevriend Ministerie bij de volgende
stembus als een wapen tegen het Ministerie
zou kunnen gebruikt worden en ried daarom
tot gematigdheid in den toon der polemiek
aan. Mr. A. J. L. van Beek Calkoen schreef
in de antirevolutionaire Rotterdammer
verschillende zakelijke artikelen, om enkele
bedenkingen, tegen het wetsontwerp inge-
bracht, te weerleggen. En de redactie
zelve, die in zoo nauw verband staat met
een tweetal juridische hoogleraren aan de
Vrije Universiteit, verliet evenzeer haar
invloedrijke stem om te waarschuwen, dat
men bij de bespreking van dit ontwerp
toch „nuchteren" zou blijven en niet met
„grote woorden" elander te lijf zou
gaan. Met name de beschuldiging, dat de
Minister in dit wetsontwerp nog verder zou
zijn gegaan op den heilloozen weg der
Staatsarmenzorg, achtte de redactie onjuist.
„Van een huldigen van de Staatsarmenzorg
is (in dit ontwerp) schijn noch schaduw".
En de Standaard van 16 Febr. bracht ons
het magistrale artikel over het petitierecht
der Kerken, waarin de juiste grenzen van
dit petitierecht werden afgebakend. Ener-
zijds werd ten volle het recht der Kerken
erkend, om waar een Armenwet werd inge-
diend, die zich zijdelings met de diakonieën
inlaat, tot de bevoegde macht verzoek-
schriften te richten ten einde schade, die
uit dit ontwerp voor de Kerken dreigde,
af te weren. Maar aan de andere zijde
werd er met nadruk op gewezen, dat te
zulk een petitie altoos een verzoekschrift
moest blijven en nooit in een censuur over
de Overheid mag omtaarden, en 22 dat
zulk een petitie uitsluitend betrekking moest
hebben op wat de belangen der eigen
Kerken raakte, maar niet op wat andere
Kerken aanging, of op wat de Overheid zelf
voor de armenzorg doen wilde, dan voorzover
aangeboord kon worden, dat de belangen
of rechten der eigen Kerk daarbij schade
leiden. Al juichte De Standaard het daarom
toe, dat reeds meerdere Kerken zich hadden
opgemaakt om te protesteeren bij de Over-
heid tegen alles wat de rechten of belangen
dezer bepaalde Kerk zou kunnen aanranden,
ze sprak even stellig de hoop uit, dat geen
Kerk zich daarbij aan machtsverschrijding
zou schuldig maken, „omdat dit haar kracht
zou breken, haar lokken zou op onwettig
terrein en weer een begin zou worden van
terugkeer tot de idee der Staatskerk, die
eew na eeuw het karakter der Gerefor-
meerde Kerken vervalscht heeft."

Dr. H. H. K.

Voor Kootwyls Scholen.

Door ondergeteekende in hartelijken dank
ontvangen van den heer A. C. van Drimmelen
gevoonden in de collecte te Klundert f 10.
Hartelijk dank.

Kootwyl. Dr. J. H. HOUTZAGERS.

Uit de Pers.

In Dr. Bavin schreef Dr. Lindeboom van
Gorkum een stukje over Legaten, dat we om
het praktische belang gaarne hier overnemen:

Dezer dagen stond in onderscheidene bladen het
volgende bericht, overgenomen uit de Zutphensche
Courant:

„Wijlen-mejuffrouw M. S. Tielman te Zutphen
heeft de volgende legaten vermaakt aan vereë-
ningen en stichtingen enz.: Aan de Evangelisch
Lutherse Gemeente te Zutphen: a. een huis
met erf en tuin aan de Nieuwstad no. 25 te
Zutphen; b. een bedrag van f 6000 in contanten;
de „Diakonien der Nederduitseche Hervormde Ge-
meente" id. f 1000; de „Diakonien der Evangelisch
Lutherse Gemeente" id. f 1000; de „Diakonien
der Roomsche-Katholieke Gemeente" id. f 500;
de „Diakonien der Katholieke Gemeente" id. f 500;
de Vereëning „Oost en West" te 's Gravenhage
f 200; het „Leprosarium der Protestanten in
Suriname Bethesda" op „Groot-Charlton" f 500;
de „Nederlandsche Vereëning tot Hulp van
Lupuslijders" te Amsterdam f 200; de Zuid-
Hollandsche Maatschappij tot Redding van Schip-
breukelingen" te 's-Gravenhage f 500; het „Ne-
derlandsche Zending-Genootschap" te Rotterdam
f 1000; de „Vereëning tot Uitbreiding van het
Evangelie in Egypte" te Amsterdam f 500; de
„Vereëning voor Hulpbehoevende Blinden" te
Utrecht f 500; de Vereëning „Talitha Kumi,"
Gesticht voor verwaarloosde en verlaten meisjes
te Zutphen f 300; den „Oranjesbond van Orde" te
Utrecht f 1000; de „Kwarsginderen-vereëning voor
Heideontgisting" te 's-Gravenhage f 500; de „Maat-
schappij van Weldadigheid" te Frederiksoord
f 200; den „Arbeid van Johan van der Steur
in Nederland-Indië te Amsterdam" f 200; de
„Nederlandsche Gustaaf-Adolf-Vereëning" te
Leiden f 500; de „Vereëning tot Evangelisatie
in Drente" f 200; de afdeling Zutphen van den
„Volksbond tegen drankmisbruik" f 500; de „Zut-
phensche Wijkverpleging" te Zutphen f 1000; de
„Protestantsche Inrichting van Weldadigheid" te
Zutphen f 200; de „Stichting „Bethel" te Zut-
phen f 100; de „Naal- en Breischol voor be-
hoeftige kinderen" te Zutphen f 100; het „Cen-
traal Genootschap voor Kinder-herstelling-
en Vakantie-kolonien" afz. Zutphen f 100; en de
Doops-ommen-Inrichting „Door Liefde samenge-
gebracht" te Amsterdam f 1000."

Het is niet om het zeldzame van het geval, dat
we deze lijst hier in haar geheel lieten afdrucken.

Herhaaldelijk brengen de dagbladen ons opgevan
van legaten, die bewijzen dat in ons vaderland
nog niet is gebroken met de goede gewoonte, bij
testamenteaire beschikking kerken, vereëningen
en stichtingen te gedenken. Er gaat geen jaar
voorbij, waarin niet op deze wijze een aanzienlijk
kapitaal ten goede komt van z.g. liefdadige doel-
enden.

We vestigen op dit bericht de aandacht, omdat
daaruit bij vernieuwing blijkt, dat door de mannen
en vrouwen, die dergelijke beschikkingen kunnen
maken, onze Gereformeerde kerken zoowel als
onze vereëningen en stichtingen op Gereformeer-
den grondslag in den regel niet worden bedacht.
Op zich zelf ligt er natuurlijk niets vreemds in,
dat iemand die niet tot ene der Gereformeerde
kerken behoort, die kerken ook niet bedenkt in
zijn testament, evenmin als men er zich over zou
kunnen verwonderen, dat een vrijstaande niet
legaatert aan een vereëning of stichting op Ge-
reformeerden grondslag.

Wat zien we echter herhaaldelijk gebeuren?
Dat erfters zich niet bepalen tot hun eigen
kerk, zelfs niet, ofschoon zij bij hun leven zich
schaarden onder de vaa van het liberalisme, tot
neutrale „liefdadigheidsinstellingen".

Wat in hooge mate stult, is juist dat allerlei
kerken, diakonieën en christelijke vereëningen
legaat ontvangen, maar dat wat kerkelijk-Gerefor-
meerd of confessioneel-Gereformeerd is, steeds wordt
gepaaseerd.

Zoo behoort de bovengenoemde Zutphensche
erftaatsrteerlijkbaar tot de Evangelisch-Lutherse
gemeente, want behalve haar huis ontving deze
het grootste legaat. Toch bedacht zij de diakonie
der Nederduitseche-Hervormde en der Roomsche-
Katholieke gemeente; zelfs de „diakonien" der
Israelitische gemeente werd niet vergeten. Alleen
de diakonie van de Gereformeerde kerk krijgt
niets.

Onder de vele door haar begunstigde Vereë-
ningen is er meer dan een van beslist-christelijk
karakter en doel; zoo b.v. die tot uitbreiding van
het Evangelie in Egypte, die tot steun van den
arbeid van Van der Steur, Talitha Kumi te Zetten,
het Nederlandsche Zendinggenootschap, enz. Maar
naar een der vele Vereëningen op Gereformeer-
den Grondslag zoekt ge in deze lijst te verga.
„Zou eenzijdig zijn, dat uitsluitend aan de over-
ledene te wijten. Zij betoonde zich in dezen slechts
een kind van haar tijd. Dat b.v. van alle diakonieën
alleen de Gereformeerde wordt uitgescheiden, is
niet zoo bevreemdend als 't lijkt. Voor vele tellen
de Gereformeerde Kerken eenvoudig niet mee, ook
al klon hun ledental tot een half miljoen. „Afschei-
deliden" en „soloceren", zooals ze door velen
nog bij voorkeur genoemd worden, en dat niet alleen
door den man van de straat, „schijnen een minder-
waardig soort Nederlandse burgers te wezen. Men
is onbekrompen en verdraagzaam, en toont dit op
zijn tijd door groote mildheid jegens de armen
van allerlei geslachte, maar deze ook uit te strekken
tot Gereformeerde diakonieën, dat is toch wel wat
veel gevraagd.

Mischiën kan tot verontschuldiging worden aan-
gevoerd, dat vele erfters als erftaatsrteers tijdens
hun leven nooit van een Gereformeerde diakonie
hebben gehoord. Naar den Woord Gods brengen
onze diakonieën hunne noden niet op de markt. In
eigen kring wordt voor de arme broeders en zusters
gevoerd.

Hoe het in Zutphen is, weten we niet, maar in
vele steden van ons vaderland hebben de verschil-
lende diakonieën er aardig slag van, de groote trom
te roeren. Maandelijks of driemaandelijks verschij-
nen aan uw deur — in dit geval worden de afge-
scheididen" en „soloceren" wel medegerekend —
twee deftige heeren, die met een open schaal een
collectie houden voor de Hervormde, of Lutherse
of Roomsche, of Israelitische armen. Zelfs zijne
diakonien, die vele inkomsten hebben van belang-
rijke kapitalen, boerenhofsteden en landerijen, gaan
van jaar tot jaar vrijmoedig met zulk een publieke
collectie voort.

Is 't nu niet heel goed mogelijk, dat iemand
die zich met de kerkelijke verhoudingen zoo goed
als niet inlaat, maar toch in zijn testament alle
armen sonder onderscheid wil bedenken, alleen met
die diakonieën en armbesturen rekent, voor welke
nem op geregelde tijden een bijdrage is verzoekt?
Of al weet hij van 't bestaan der Gereformeerde
diakonien, toch kan 't zijn, dat hij deze passeert,
omdat daar noch een nood is bekend gemaakt, en
zij zich dan z. i. heel goed kan redenen.

Men begrijpe wel: we voeren dit niet aan, om
onze diakonieën tot het houden van publieke collec-
ten aan te sporen. Allermint, we roeken slechts
naar redenen om niet genoodzaakt te zijn, bij de
vele erfters, die ons passeeren, aan opzettelijke
onbillijkheid te denken.

't Is bekend, dat velen, alvorens hun uitersten
wil wettelijk vast te leggen, hierover raadplegen
met hun notaris. Men zegt zelfs, dat tal van nota-
rissen grooten invloed oefenen, vooral bij het maken
van testamentaire beschikkingen ten gunste van
kerken, diakonieën, vereëningen, stichtingen, enz.
Sommigen meenen, dat het hieraan te wijten zou
zijn, dat meestal aan het belang van wat kerkelijk-
Gereformeerd of confessioneel-Gereformeerd is, niet
wordt gedacht.

't Is waar, notarissen van beslist christelijke
beginselen zijn er haast niet. In de latere jaren kwam
er gelukkig eenige verandering in deren toestand,
nu „liberaal" en „abekwaam" niet meer woorden
zijn van eenezelfde betekenis, en 't is te hopen,
dat — nu de kans op een benoeming niet langer
tot de onmogelijkheden behoort — ook jonge man-
nen van Gereformeerde belijdenis zich zullen be-
kwamen voor het notariaat.

Toch zouden we niet gaarne — stel, een liberale
notaris dient een vermoed man van advies bij
het maken van zijn testament, maar noemt niets
van wat uit de Gereformeerde actie voortkwam —
van wat uit de Gereformeerde actie voortkwam —
deren willen beschuldigen van opzettelijke onghar-
tigheid. Veeleer komt het ons voor, dat onbekende-
heid met b.v. Veldwijk of Elftaer er de oorzaak
van is.

Ja, een liberale notaris is wel op de hoogte met
de meest bekende algemeen-christelijke Stichtingen,
als b.v. die te Neerbosch of te Zetten, maar tegen-
over die, welke uitgaan van vereëningen op
Gereformeerden grondslag staat hij vrijwel vreemd.
Hij mag van Veldwijk of Elftaer wel eens hebben
gehoord, toch weet hij den julten naam niet, die
verreicht wordt om zulk een stichting met een
legaat te kunnen begiffen.

Daarom is reeds meermalen de vraag bij ons
opgekomen, of het niet wenschelijk zou zijn, dat
samengeteld en aan alle notarissen hier te lande
toegezonden werd een naar inhoud en vorm met
zorg bewerkte „Gids", bevattende de aanwijzing
onder welke naam men bij testamentaire be-
schikking heeft aan te duiden. Vereëningen als
die tot Christelijke Verzorger van Krankzinnigen
en dergelijke, Stichtingen als de Theologische
School en de Vrije Universiteit, den Zending- en
Evangelisatie-arbeid van de Gereformeerde Kerken,
enz. Onze bedoeling is niet, gelijk van niet, dat
men zich hierbij beperkt tot wat men niet moet
uit gaat. Zulk een „Gids" zou volledig mogelijk
moeten zijn en een juiste afspiegeling geven van
heel de christelijke actie op philantropische school-
en zendinggebied.

Wat den vorm betreft, zou een dergelijke „Gids"
niet moeten lijken op circulaire of tractaatje.
Dergelijke „drukwerkjes" raken o zoo gemakkelijk
soek op studeerkamer of kantoor. 't Zou een boek
moeten zijn, royaal uitgevoerd, op finiek papier,
met voor elke vereëning een afzonderlijke blad-
zijde, en bovendien stevig gebonden.

Of dit denkbeeld voor uitvoering vatbaar is,
weten wij niet. Het kan altoos door de desklund-
gen op dit gebied worden overwogen.

Onze kerkelijke en onze niet-kerkelijke christe-
lijke vereëningen hebben gemeens. aanspraak te
maken op testamentaire begunstiging van mannen
en vrouwen buiten hun kring. Maar wel is 't hun
roeping, te zorgen, er op geenerlei wijze zelf de
oorzaak van te zijn, dat zij worden gepaaseerd, ter-
wijl andere kerken en vereëningen worden bedacht.

Officieele Berichten.

Classis Almkerk.

De classis Almkerk heeft in hare vergadering
van 16 Maart l.l. peremptoir onderzocht en met
algemeene stemmen toegelaten tot den Dienst
des Woords en der Sacramenten den Eerw. heer
H. van der Zanden, beroepen Pred. te Audel.

Namens de classis:

Dr. P. H. DE JONGE, scriba.

De classis 's-Hertogenbosch heeft in hare
vergadering van 15 Maart 1911 den heer G. v. d.
Zanten, beroepen Pred. van 's-Gravenmoer,
peremptoir onderzocht en met algemeene stemmen
toegelaten tot den Dienst des Woords en der H.
Sacramenten in de Geref. Kerken.

In dezelfde vergadering is de heer H. Dekker
te Venlo peremptoir onderzocht en naar art. 8
K. O. met algemeene stemmen beroepbaar
gesteld in de Geref. Kerken.

Namens de classis:

A. BRUMMELKAMP, scriba.

De kerkeraad der Geref. Kerk te Roodeschool
deelt mee, dat collectanten die deze gemeente
wenschen rond te gaan, minstens drie weken
van te voren daarvoor toestemming van den
kerkeraad hebben te bekomen.

Uit naam van den kerkeraad:

G. D. SCHIEPMA, voors.

Roodeschool, Maart 1911.

Aan de Kerkeraden van de Geref. Kerken in Nederland.

Met betrekking tot de circulaire, door de
kerkeraden van Zaaandam en Watergraafsmeer
aan de kerkeraden van de Geref. kerken in
Nederland toezeggeend, gedateerd 6 Maart 1911,
achten de ondergeteekenden zich genoodzaakt te
verklaren:

1. dat op een misverstand berust de mede-
deeling, dat „de indiening van het voorstel
(van den kerkeraad van Zaaandam) door nie-
mand was ontraden", wijl over de zaak zelfs
slechts in 't algemeen is gesproken en 't voor-
stel hun eerst bij 't heengaan werd ter hand
gesteld;

2. dat zij — gelijk zij reeds vroeger uit-
spraken — in de overtuiging leefden, dat een
advies van hen werd verwacht, te meer wijl de
broeders zelf nog bij hun bezoek den wensch
uitspraken, dienselfden avond met al de hoog-
leraren te vergaderen — wat echter ondoenlijk
was;

3. dat wel de kerken het volle gegenschap
hebben over de theol. school, maar dat hierin
geenszins voortvloeit, dat de kerken aan haar
volledig zelfstandig bestaan een einde zouden
maken — gelijk dit het geval zou zijn,
wanneer het voorstel van den kerkeraad van
Zaaandam aangenomen werd — aangenien dat
in strijd zou zijn met het beding, dat bij de
vereëning der kerken in dezen werd gesteld.
Dat integendeel zulk een handeling in strijd
zou zijn met Gods Woord en met de trouw,
die wij als broeders jegens elkaar verschuldigd
zijn;

4. dat nu reeds is gebleken, hoe dit voorstel
hen, die in de overtuiging staan, dat de kerken
groepen zijn eene eigene inrichting tot opvoeding
en vorming harer diensnen des Woords te
hebben, in 't geheel niet bevredigt, maar veel-
meer pijnlijk heeft aangedaan;

5. dat zij met nadruk den wensch uitspreken,
dat door de mindere en de meerdere kerkelijke
vergaderingen dit voorstel ter zijde zal worden
gelegd.

M. NOORDTJY,
L. LINDEBOOM,
H. BOUWMAN,
A. G. HONIG.

Kampen, 15 Maart 1911.

Kort verslag van de vergadering der classis Leiden op 9 Febr. 1911.

De Meyering opent namens de roepende kerk
de vergadering, en gaat na het psalmgezang en
de lezing van Gods Woord voor in den gebede.
Hij wenst Dr. Douma geluk met zijne be-
roeping naar Arnhem, en spreekt den wensch
der classis uit, dat Z. Eerw. vrijheid vinde voor
de roeping te bedanken.

Dr. Douma is praeses. Dr. Bouma neemt
den deele het scribaat waar. De notulen worden
gelezen en goedgekeurd.

Ingekomen is een schrijven van de classis
Den Haag dat zij Dr. Pera en Dr. Neelchenbos
heeft opgedragen eene kerkvisitatie te houden
in Batavia. Voor kennisgeving aangenomen.
Eveneens een schrijven van de classis Rotter-
dam in zake de afstelling van een predikant.

De v. d. Pol te Buithuizen deelt schriftelijk
mede tegen 1 April ontslag gevraagd te hebben
uit zijn ambt in de Ned. Herv. Kerk, en ver-
zoekt volgens art. 166-68 acta Dordrecht 1893
als predikant bij de Geref. Kerken te worden
aansvaard. Besloten wordt Dr. V. Maandag 3
April 's nam. 3 uur een buitengewone ver-
gadering der classis te houden met de Provinc.
deputaten. De voorbereiding dixer samenkomst
wordt opgedragen aan de roepende kerk.

Een broeder, die meent reden te hebben om
zich te beklagen, wordt gehoord, en na be-
spreking bevredigt.

In behandeling komt het rapport der predi-
kanten van Leiden, aanwijssende hoe te doen
met leden, die ondanks alle vermaning zich
onttrekken en toch hun lidmaatschap niet op-
zeggen. Het rapport komt tot het besluit, om
na velerhande vermaning hen zelve op te
wekken tot het doen eener besliste keuze, in-
dien er tot het uitoefenen van censuur geen
reden bestaat.

Katwijk a. d. Rijn en Rijnsburg hadden
dienaangaande instructien ter tafel gebracht, en
wenschten eene andere wijze van handelen, die
dan door de meerdere vergaderingen kon vast
gesteld worden, betijf doaraan zulke leden den
toegang tot de sacramenten te ontsagaan, of
uit te spreken, dat zij met de Geref. Kerk
hebben gebroken, of der Gen. Synode te ver-
zoeken een nieuw uitsluitingsformulier op te
stellen. Na breede discussie worden de gedach-
ten van het rapport aangenomen.

De praeses wenst Dr. Huisling, die deze
Classis gaat verlaten, des Heeren segen toe in
zijnne nieuwe gemeente te IJmuiden.

Bij de rondvraag naar art. 41 D. K. wordt
aan twee kerken advies gegeven.

De kerkeraden van Hazerswoude en Koude-
kerk hebben hun rapport rondgezonden in zake
mogelijke samenwerking van diakonieën tot ver-
zorging van behoevende leden in de stichtingen
van barmhartigheid. Zij adviseeren, dat niet de
classis, maar de diakonieën zelve deze zaak tot
stand brengen. Katwijk a. d. Rijn stelt daar-

entegen voor, dat de classis uitspreke, dat
hierin derzelfde lijn worde gevolgd als bij de
hulpbehoevende kerken, en dat de Partic.
Synode eene commissie benoeme, om deze zaak
ter hand te nemen. Na eenige discussie wordt
besloten deze zaak uit te stellen tot de volgende
vergadering.

Katwijk aan Zee stelt voor schrapping van
een der visitatievragen. Alzo besloten.

Voorstellen in zake de aanhangige Armenwet
en de wederinvoering van de doodstraf worden
voorloopig van het agendum afgenomen.

Aan de kerk van Roodeschool wordt steun in
de prediking des Woords toezegd voor 1911.
Namens de deputaten voor de zending deelt
Dr. Woudstra mee, dat er voorloopig tot den
medischen dienst niet zal worden overgegaan.
De classis betreunt, dat wij zoo weinig van
onze zending hooren; de deputaten verklaren
reeds bezig te zijn daarin verandering te
brengen.

De Koers rapporteert namens de commissie
voor evangelisatie enz., waaruit blijkt, dat door
de commissie op verschillende wijze de evange-
lisatie voorbereid wordt, en dat de correspon-
dentie met kerken buiten ons kerkverband wordt
voortgezet.

De boeken van den quacstor worden nage-
zien en in orde bevonden, en de quacstor onder
dankbetuiging voor zijn arbeid herbenoemd.

Tot kerkvisitatoren voor dit jaar worden
aangewezen de predikanten Meyering, Rudolph,
Thijs en v. d. Wal, secundi Woudstra en Alting.

Katwijk aan Zee is roepende kerk.

De praeses sluit de vergadering, en Dr.
Eerdmans gaat voor in dankzegging.

Namens de classis voorn.

H. J. KOUWENHOVEN Dr.

Buitenland.

Noord-Amerika. Debat tusschen Dr.
Wachter en Dr. Steffens over het ka-
rakter der Geref. kerk.

Het is onzen lezers bekend, dat er in Noord-
Amerika bestaat de Reformed Church of de
Gereformeerde Kerk en de Christelijk Gerefor-
meerde Kerk. Deze kerken zijn vereëning ge-
weest, doch weer uit elkander gegaan, toen het
aan de Chr. Gereformeerden gebleken was, dat
in de vereëning de kerk teucht niet gehandhaafd
werd tegenover leden van geheime genootschap-
pen, als de Vrijmetselaars, de Old-Fellows enz.
Nu is de vraag telkens bij de Chr. Gerefor-
meerden gerezen, of de Reformed Church nog
als eene Gereformeerde Kerk moet worden
erkend? Wanneer de Chr. Gereformeerden het
er voor houden, dat de Reformed Church eene
Gereformeerde kerk is, moeten zij weer her-
eeniging met die kerk zoeken; wanneer het
blijkt, dat die kerk niet meer met recht den
naam van Gereformeerde draagt, dan moet zij
haar afzonderlijk en geschieden leven voortzetten.
De bijkomstige bezwaren, die van ondergeschikt
belang zijn, dienden dan ten spoedigste uit den
weg geruimd te worden en door eendracht
machtig, zoo men in Amerika van groote be-
teekenis kunnen worden.

In De Wachter wordt nu deze vraag gesteld
en beantwoord. In de eerste plaats wordt
toegegeven, dat in de Ref. Church een groep
waarlijk Gereformeerde mannen bestaat, die de
belijdenis liefhebben en daarvoor ook strijden.
De redactie voegt er echter bij, dat wat van
zulk een groep geldt, niet gezegd worden kan
van het geheel. Nochtans zou de redactie van
De Wachter de Ref. Church in haar geheel
niet op één lijn willen plaatsen met de Ned.
Herv. Kerk in Nederland. Een modern predi-
kant, die de godheid van Christus loochent,
wordt in de Ref. Church niet geduld. In alle
kerken wordt Jezus Christus als de weg, de
waarheid en het leven verkondigd. Tot volaigen
leevrijheid kwam men nog niet. De zendingseijer
dier kerk is te prijzen.

Maar dit neemt niet weg, dat men tegen die
kerk bezwaren heeft. En deze zijn vijf in
getal. In de eerste plaats vraakt men het in
de Ref. Church, dat Avondmaalstafels voor
allen en de kerk voor schier allen openstaat.
Men wil zich uitbreiden, en daarom doet men
de poort van de kerk al te wijl open. In
Oklahoma kwam meer dan 90 procent der leden
per attest uit andere kerken over. Duitzen
Christenen in het Methodisme opgevoed, kwamen
daardoor in de Ref. Church. Dit is in alle
Engelsche sprekende kerken al sedert jaren vaste
usantie. Dat daardoor het gereformeerde karakter
der kerk schade lijden moet, is wel te denken.

Ten tweede verwijt De Wachter het der
Geref. Kerk, dat zij de leer der verkiesing op
zij zette. Het Arminianisme mag op den kansel
komen zonder dat iemand daarin bemoeitelijk
wordt.

Ten derde wordt de Ref. Church beschul-
digd, dat zij leeraars beroept uit dwalende
kerken; men kan daarom niet van hen ver-
wachten dat deze predikanten de Gereformeerde
waarheid weer in ere zullen brengen, alijveren
ze voor zending en evangelisatie. Het ambt van
ouderling en van diaken is grootelijks in verval.
De zending wordt reeds meer door Zondags-
scholen en vrouwenvereëningen gedreven dan
door het ambt. Armeverzorging laat men schier
geheel aan vrouwenvereëningen, de overheid en
de geheime genootschappen over.

Ten vierde iaakt men het in de Ref. Church,
dat de belijdenis wordt geloofend en onse-
nuwd. Men waagt het niet, de belijdenis te
veranderen, maar men handhaaft ze niet.

Ten vijfde heeft er in de Ref. Church ver-
slapping in de tucht plaats. Alleen tegen scherp
in het oog loopende dwalingen komt men op.
De leden der geheime genootschappen worden
ongemoeid gelaten. Ook wordt aan de synoden
dier kerk verweten, dat men daar dwyelt met
de oppervlakkige Zondagschool en van de
catechisatie niet weten wijl; dat er aangedrongen
wordt op revivalmeetings; dat de liturgie her-
stien werd en men daar uit de formulieren weglief
wat kenmerkend Gereformeerd is; dat men
samenwerking zoekt met kerken die beslist
ongereformeerd zijn; dat de prediking van den
Catechismus niet meer verplicht is.

Prof. Steffens antwoordt hierop in De Hope,
„de eene onvolmaakte kerk tegenover de
andere staat. In plaats van elkander te bestrij-
den, deed men beter met elkander te sympa-
tiseeren en voor elkander te bidden. De
Gereformeerde Kerk staat nog op den grondslag
der formulieren van eenheid; zelfmoord heeft
sich nog niet gepleegd, gelijk het Herv. Genoot-
schap in Nederland. Vader d. Brakel leert dat
men zich van eene kerk niet mag afscheiden,
omdat daaraan gebreken kleven."

Wij menen ons niet in dit geding; wij
decideen het bovenstaande mede om te doen
zien, hoe ver het er nog van af is dat de beide
kerken weer één zullen worden. Ook ons doet
het leed, dat van weerszijden geen andere toon

wordt aangelegen. Wanneer de redactie van
De Wachter eens had uitgesproken, dat het
haar leed deed dat de kracht die van de Chr.
Gereformeerde Kerk uitging, niet zoo machtig
was, dat de Gereformeerde Kerk tot heilige
jaloerschheid verwekt werd, en als Dr. Steffens
eens er toe komen kon om